

פרשת כי תצא תשפ"ה

גיליון 276

א לעכטיגער שבת

הארט השבת

אמרים פנינים וסיפורים על פרשת השבוע

מאת הרב יהודה צבי שפירא

תקום תקום עמו

פניני הפרשה

"כי תצא למלחמה על אויבך" (כא ו)

במסכת קידושין (דף ל' :) דהכתוב מדבר על המלחמה ביצר הרע. ולאור כך יש לדייק בקרא שכתוב: **'כי תצא למלחמה'**, ולא **'כי תילחם'** וכדומה, דעצם ה'יצאה' למלחמה הוא כבר חלק ממלחמת היצר, וכאמרם (ברכות ה:): **'אמר ר' שמעון בן לקיש לעולם ירגיז אדם יצר הטוב על יצר הרע'**. ובלקוטי מוהר"ן (ב): שהיצר הרע תמיד נוקש באדם ועל האדם להילחם בו, וזהו: **'כי תצא' – לצאת ולהילחם**, והוא ע"ד המובא (סנהדרין עב:): **'הבא להרגך השכם להרגו'**.

"כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' א' בידך"

אפ"ל **'בידך'** ענין **'תפילה'**, וכמובא בליקוטי מוהר"ן (תורה ז) עה"פ (שמות י"ז): **'ויהי ידיו אמונה'**. ותרומה: **'פרישן בצל'**. דבכוח התפילה זוכים ל: **'ונתנו ה' א' לזרועיך בידך'**. ואפשר להוסיף **'בידך'** גימ' ל"ו דרומה על הצדיקים וכמובא (סוכה מה: סנהדרין צז:). וזהו: **'ונתנו ה' א' בידך' – כוח התפילה בזכות הצדיקים, וכמובא מעלת תפילתם על בני'.**

"ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים" (כא יג)

'ירח ימים' – דא הוא ירחא דאלול' (זוהר חדש). ואפ"ל בדבריו. **'אביה אמה'** (עם התיבות והכולל) גימטריא יאלול.

כן אפשר להוסיף דכתוב **'ירח' ולא חודש'** ע"ש ה'יג' דענינה **'תשובה'** וכדדרש (חולין ס: שבועות ט), **'אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה על שמעטתי את הירח'**. ובלקו"מ (א תנינא): **'על כן עשה עמנו חסד וקבע יום הדין ראש השנה בראש חודש'**, שאז כביכול הוא יתברך בעצמו מבקש כפרה, בבחינת **'הביאו עלי כפרה'**, הנאמר ב"ח, ועל כן אין לנו בוש ביום הדין לבקש כפרה, מאחר שהוא יתברך בעצמו מבקש אז כפרה, וזהו הדגשו של **'ירח'** הרומז לתשובה.

"ויסרו אותו ולא ישמע אליהם" (כא יח)

אפ"ל, מכיון **'ויסרו אותו'** דהכידו עליו העול בדרך של **'ויסרו'**, או אז התוצאה **'ולא ישמע אליהם'**. ובמנחות הממוז (נר ג כלל ב) על ענין החינוך: **'לא יכוח אותם תמיד בשושים וליסורין של דברים קשים, אלא, פעמים יכוח ופעמים יגזים ופעמים יפייס, כפי טבע התלמידים וכפי השעה'**. וכבר הדריכו רבותינו באמרם (סוטה מ:): **'לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת'**.

"והיה עמך עד דרש אחך והשבות לך" (כב ב)

הנה כבר מובא על פסוק זה, דקאי על התקרבות של בניי אליו ית', וכמובא בליקוטי מוהר"ן (קפ"ח) שהצדיק מחזיר את האבדות שנאבדו ע"י העוונות, והוא משיבם לאחר שדורש אם הוא רמאי או לא. ואפשר להוסיף עוד דתיבות **'עד דרש אחיך'**

שנים, והקים דור של צאצאים יראים ושלמים, הוא נספה על קידוש השם בשנות השואה הי"ד. יצוין הוסיף רבי לוי יצחק: שבתחילה אנשי העיר זלזלו שמקרבם אדם מסוכן, שאין סיכוי שיחזור בתשובה, אך לאחר שזיכה אותם במקווה, וכן הקים 'הכנסת אורחים' בביתו, נוכחו בצדקת דרכם של חסידי ברסלב, המקרבים יהודי כל זמן ששם יהודי נקרא עליו, ואין שום יאוש בעולם כלל, ולא ידח ממנו נידח.

בעצם, אתה עושה לעצמך

ועוד זאת יש לנו לחדד – וביותר כשעומדים לפני יום הדין, דבך שמוזכר את חרינו-מוזכר אנו בעצם לעצמנו אנו, אנו מרוויחים מכך רבות:

היה פעם איש טוב לב, שהודיע: כל הרוצה ללוות מעות יבא וילווה. רבים באו ללוות ממנו.

כעבור זמן, כשעיין בפנקס החובות – שם לב; שאף שהיטיב עם בני אדם, אין איש שם על לב לפרוע חובותיו. והיה לו מכך עגמת נפש מרובה.

בין הלווים המרובים היה אחד שהפסיד כל מעות ההלוואה במסחר שעשה, לא היה לו לפרוע חובו, והיה לו ייסורים גדולים שאין לו לפרוע חובו, הוא חש שאינו יכול להתעלם מהמלווה הטוב, מלהחזיר את הלוואתו.

אומר ועושה; ומיודעינו בא למלווה ושטח לפניו את סגור לבבו, שאף שהגיע זמן הפירעון – אין לו לשלם כי הפסיד את מעותיו.

בשמוע זאת העשיר, נענה לעומתו באמרו: לא מעותיך המה שמעיקים עלי, כי מה נחשב אצלי 'סך קטן' כזה שאתה חייב לי – נגד 'הסך הכולל' של כל היבצלי חובותי המרובים שמסתכמים לאלפים ולרבעות רבים.

אך זאת אבקשך, שתלך ללווי הרבים, ותתבע מהם חובתם. תזכיר להם שהם חייבים לי כך וכך מעות, ואף אם הם לא יפרעו ויסלקו את כל החוב, רק כל אחד יסלק במעט מחובו, הם יעלו עשרות מונים מסך כל הסכום שהחך חייב להחזירני, וינכח לך חובך.

והנמשל אומר רבינו (חי מוהר"ן): תבן ונזכר אחרים, נעזור להם בהחזרת חובתם לפני בוראם, ומכך ינוכח גם חובתנו אנו, כי על כן שמח הוא המלווה הגדול בהחזרת החובות של בני עמו ישראל. נצל זאת המתנה של להאיר ולהשפיע לאחרים לזכויות רבות, ולקראת יום הדין הקרב ובא עלינו לטובה.

שירת הפרשה

לא תראה את שור אחיך או שיו נדחים
הקם תקום עמו את משאותיו הפגדים.

בכל דרגה ומצב, יהיה עמו לעזור ולתמוך
מלה טובה, עידוד והארת פנים לעברו.

השב את רוחו הנכאה באמרים נעימים
הוא מליחל ומצפה לקד זה עידן ועידנים.

תאמצנו ותתחזקנו – עד אשר נשוב על פנו
באהבת רעים ובחכמה – הקם תקום עמו.

בפרשתנו יש פסוקים של חסד ועזרה לזולת הטמונים בכמה מצוות, וביניהם: **"לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים, והתעלמת מהם – השב תשיבם לאחיך"**.

בדברי השל"ה הק': אם באבדת ממון, כך הזהירה אותנו התורה, באבדת נפש על אחת כמה וכמה, שאסור להתעלם מהם – אלא: **"השב תשיבם"**, החוזרים לכור מחצבתם, והאר בהם יראת שמים.

גם לנפש כזאת – צריכים לעזוב עמו יחד

ובדברים המתיישיבים על הלב בעבודה נעלה זו – מכניס אותנו רבי נתן בערבות דבריו (ליק"ה פריקה וטעינה א טו): דמצות פריקה וטעינה, כשרואה חמור רעהו רובץ תחת משאו – שקשה להגביהו מגודל המשאוי שמונח עליו. דזהו רומז על משאוי העונות, כמו שכתוב: כמשא כבד יכבדו ממני. ועל כן יכול להיות – שיעלה על דעתו לחדול מעזוב לו, בבחינת: וחדלת מעזוב לו.

כי ידמה שקשה להעלותו מגודל המשאוי שעליו. אבל השי"ת רחום וחנון, ע"כ הזהיר ברחמי: עזוב תעזוב עמו, שאפילו נפש כזאת צריכים לעזוב, לעזור ולהשתדל בכל כוחו להגביה ולהעלותו...

להרים את האדם מנפילתו בכוח האהבה

ומענין לענין באותו ענין, בהמשך דבריו: **"כי תראה חמור שונאך רובץ ותחת משאו: 'חמור' מרמז על חומרו של אדם שאינו יכול לישא עליו משאוי, עול התורה – ונופל ח"ו. כי צריכים להיות כשור עול וכחמור למשאוי. ולכך צוותה התורה; לבלי להתעלם ממנו, רק: עזב תעזוב עמו, לעזור, לקרבו ולהרימו מנפילתו. כי צריך לדון כל אדם לכף זכות. וזהו מצות: עזוב תעזוב, שעיקר המצווה היא האהבה, וכתרגום אנקלוס: 'מישיבית תישבוק מה דבלבך עלוהי. כי בכדי להרים האדם מנפילתו הוא רק על ידי האהבה, ע"י שדנים אותו לכף זכות.**

לא דוחים ולא מרחקים...

וכה היה סיפורו של רבי לוי יצחק בנדר (דיבורי אמונה): **'באומן' היה יהודי בשם "משה צדוקי" (משה בן צדוק), שהיה רחוק מתורה ומצוות. כשנפטר אביו, הגיע משה לקלוז' לומר קדיש. בשאר בתי הכנסיות בעיר לא נתנו לו להיכנס מפני 'מעשיו הטובים', אולם אצלנו לא דוחים ולא מרחקים.**

בתחילה אפילו לא הניח תפילין, ואז ניגש אליו רבי יענקל' זיטאמיר באמרו: **'משה, אם אתה כבר נכנס – הנח גם תפילין, הדיבורים הפשוטים השפיע עליו, ואט אט החל לקיים עוד מצוות, לגדל זקן ופיאות. ולא פעם ראהו עם דמעות ליד ה'תהלים', וה'ליקוטי תפילות'.** וכשסגרו את המקוואות, אמרת לו: **'משה אתה יודע היטב מה שפעלת בחיך... ראה שיהיה לנו מקווה, זה יהיה תיקון גדול לנפשך (תשובת המשקל).**

ואף שזה היה מאוד חמור אצל הקומוניסטים, חפר מתחת לאורוות הסוסים שבחצירו חפירה עמוקה ומצא מעין מים, ועשה שם מקווה קרה וקפואה מאוד, באם היו מחממים אותה, היו עולים על כך מגילוי העשן. כן הלשינו עליו פעם, אך כשבאו לבדוק – הצליח להסוות זאת היטב וניצל בניסים. זכה ר' משה לזכות את תושבי העיר במקווה כמה

הַמִּשְׁךְ פְּנִינֵי הַפֶּרָשָׁה

בגמטריא 'תרי"ג' (עם ארבעה אותיות ד-תרי"ג) דע"י המצוות שבאים ומתקבלים אליו ית', וכמובא ש'מצוה' הוא מלשון התחברות (ליק"ה נט"ז ד) דזהו: 'והשבות לו', התחברות מחדש אליו ית' ע"י המצוות.

"לא תראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך" (כב ד)
'חמור' רומז ל'תורה' ע"ד הכתוב 'ישכר חמור גרם', דקאי על התורה. 'שור' רומז על 'יוסף הצדיק', כדברי הכתוב 'בכור שורו הדר לו' – ענין קדושה.

דבעוברי דרכים – צריכים חיזוק מיוחד בתורה וקדושה. בענין התורה כבר מובא בחז"ל (אבות ג ז) על ההולך בדרך ומפסיק ממשנתו, וכן ישנו ציווי מיוחד של 'ובלכתך בדרך' דשם צריכים התחזקות יתירה, כמובא.

וכן הוא בענין קדושה שצריכים זהירות מיוחדת בדרכים, וכמובא בספה"ק על הא ד'כל הדרכים בחזקת סכנה'. ו'בליקוטי מוהר"ן' (תורה לא) עה"פ 'ההסכן הסכנתו' דהדרכים תלויים בשמירת הברית. וזהו: 'לא תראה חמור או שור' – דזהו תורה וקדושה – 'נופלים בדרך'. – ששם נצרכים זהירות יתירה – לבל ליפול ח"ו בכך.

ובהמשך הפסוק 'הקם תקים עמו' – שדייקא בדרך יש את התקומה, וכמובא על התיקוני דרכים להעלות ניצוצות דקדושה שם. ו'בישיחות הר"ן' (שיחה פ"ה) שבכל מקום שהאדם הולך לשם יש לו מה לתקן, אך יזהר שלא להיכשל ח"ו.

"ועשית מעקה לגגך" (כב ח)

"גגך" בגמטריא 'הוי"ה', דהא האדם מרכבה לשכינה (סידור האר"י בתפילה לפני התפילה) ולכן יש לו להיזהר דלא יחולל שמו ית' דזהו 'מעקה לגגך'.

וכן אפ"ל ע"פ המובא בהלכה (משנה ברורה א ס"ק ד) על הזהירות בשם הוי"ה שקובעים ב'בית הכנסת' לפני העמוד. וזהו 'מעקה' – שמירה לשם הוי"ה.

וכן אפ"ל ע"ד הפסוק 'לא תשא שם ה' לשוא' וכמובא בזוהר על חומרת הענין של שם שמים לבטלה, וזהו 'מעקה לגגך'.

כן אפ"ל ע"פ דברי ה'נועם אלימלך' על פסוק זה: ד'התורה' נקראת בשם 'גג' דמגנה ומצלי על האדם, 'צריך שלימודו יהיה בהכנעה, וזהו 'מעקה' לשון עמק והשפלה'. וזהו גם בכאן 'מעקה' – 'השפלה והכנעה אליו ב"ה', ו'בליקוטי מוהר"ן' (קצ"ד) דהאידן אפשר לרצות כבוד בהיכל המלך.

"כי יפל הנפל ממנו" (כב ח)

אפשר לדייק בקרא 'כי יפל' – מכיון שהוא – 'הנפל ממנו', שהוא נפול בעיני עצמו הוא. ו'בליקוטי הלכות' (ציצית ז י): עיקר התגברות עמלק היה לגרש ולרחק הנפשות החלושות שבישראל, בבחינת (דברים כה) ויזנב בך כל הנחשלים אחריך, וכדברא"ל (תנחומא תצא י) שכל מלחמתו היה על אותן שהיה הענן פולטן.

"אשר קרד בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך" (כה יז)

'בליקוטי הלכות' דקאי על תפילה שעמלק מכניס קרירות מלהאמין בכוחה. ואפ"ל בדבריו: "קרד בדרך" בגמטריא: 'כח התפילה', דזה עמלק רצה לקרר.

ועוד בדבריו: דעמלק מתגבר ב'כל הנחשלים אחריך' – החלושי כוח. ואפ"ל דהר"ת של 'כל הנחשלים אחריך' הם כ"ו כמנין הוי"ה, להראות שהקב"ה נמצא אצלם. והס"ת 'כל הנחשלים אחריך' הם במנין אות 'צדיק' ע"ד: 'ועמד כולם צדיקים', חיזוק שבכל אחד יש נקודת צדיק והקב"ה עמו, ועליו להאמין בכוחו. בתוך ההסתרה – החלישות כוח של עמלק – שם נמצא ומרמז חסדים ורחמים.

סיפורים מאירים

סיפורי פרשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב ותלמידיו זי"ע

"וואת הבנים תקח לך" (דברים כב ז)

כשתיטלו ידיים לסעודה אספר לכם !

ידוע היה החסיד הנלבב רבי שמואל הורביץ זצ"ל – בדבקתו הרבה בעבודתו בקודש, כחד משרפי מעלה. אך עם כל זאת הקדיש מזמנו היקר לחינוך צאצאיו.

וכן סיפר החסיד רבי יונה לבל – לאחר שהתארח פעם בסעודת השבת אצל ר' שמואל בלשונ: 'הייתי בבית עני ואביון, אבל מדברים שם כל כך מעולם הבא – כאילו הם נמצאים שם, יושבים הם בביתם הקפוא ומתענגים מהעולם הבא'. ועל אף שמחשבותיו של רבי שמואל היו משוטטות בהשגותיו הגבוהות, היה מוריד עצמו אל בניו ואורחיו, בסיפורים ודיבורים המתיישרים על הלב. כך גם הייתה עבודתו בסעודת 'מלווה מלכה' שהיה יושב עם כל בני הבית כבשאר סעודות השבת, כשנוות ביתו הייתה מבשלת תבשיל חדש במיוחד לסעודה זו. רבי שמואל היה יושב ומספר סיפורים מ'הבעל שם טוב' ומגודל סעודה זו, והיה מחזק את ילדיו שיאכלו גם הם.

ופעמים היה; בפרט בשבתות החורף ששבעים היו כבר ממאכלי השבת, ולא חפצו לאכול שוב, אך ברעבונם למצוא פיו בסיפוריו הנפלאים – היו מבקשים ממנו שידבר יוספר, ותשובתו הייתה: "כשתיטלו ידיים לסעודה אספר לכם..."

"ולך תהיה צדקה לפני ה' אלוקיך" (דברים כד יג)

סודו הגדול של כוך הספרים

בעיר טעפליק שבאוקראינה, התגורר חסיד ברסלב יקר ושמו ר' אהרן יוסף גערשינוב, לפרנסתו הייתה לו חנות בדים, ומי מהתושבים שהיה צוק לבד, היה סר לחנותו והוא קיבלו במאור פנים, מדד לו את הכמות הדרושה, ואף הוסיף מעט כמו שנפסק בהלכה.

סוחר ישר היה ר' אהרן יוסף – ידעו כולם, שמי שחפץ לקנות אצלו בד, עליו לערוך את קנייתו רק בשעות שלפני הצהריים. בשעות אחרי הצהריים החנות סגורה ומסוגרת. וגם זאת כולם ידעו הסיבה לכך: כי בשעות אלו יושב ר' אהרן יוסף בבית הכנסת, שם הוא הוגה בתורה בהתמדה רבה, מתענג הוא בנעימות הגדולה שיש בתורה.

עד אחרי תפילת מעריב היה שקוע בתורה ועבודה, אחר התפילה, היה מקדים לעלות על יצועו, ובשעת חצות כשכל החנונים נמים את שנתם, היה קם בזריזות של נער ורץ לשפוף את שיחו בין עצי היער, ולאחר מכן היה ממשיך להגות בתורה ובתפילה בשעת עת רצון זו של אשמורת הבוקר, ובסיום התפילה ואכילת פת שחרית, היה פותח שוב את חנותו.

למרות שלא הייתה חנות זו פתוחה שעות ארוכות – רבו בה הקונים, והוא הצליח בה מאוד. הקדוש ברוך הוא הזן את כל העולם, לא נטש את החסיד – אשר עובד בחנותו רק כדי מחייתו, ובשעות הספורות שהייתה חנותו פתוחה – רבו בה הקונים.

אך ברבות הימים, כשזקנו כבר הלכין, מכר חנותו עם כל הסחורה ועקר את דירתו לעיר טולשין, שם התגוררו רבים מהחסידים, שקיבלוהו בשמחה ובמאור פנים. ידעו כולם את מנהגו הטוב, לנטוש את הבדים ולהגות בספרים הקדושים.

בעירו החדשה לא שב ר' אהרן יוסף לעבודתו בה הורגל; אלא החל לעסוק בכריכת ספרים, אותם קיבל מתושבי העיר כשהם קרועים ובלויים, ותחת ידו הפכו לחדשים, הדביקים וקשרם בדבק וחוטמים, ובשמחה החזירים לקונים המרוצים, ושוב יגהו בהם תלמידי חכמים.

אך מה קרה לו לחסיד המתמיד: מדוע שינה את מנהגו מתמיד? שקוע הוא בעבודתו לילות כימים, ואף בערבי שבתות וימים טובים, כפוף הוא מעל הספרים, ורק כשנראו ראשוני הצועדים לבית הכנסת לשבת מוכנים, פנה אחד מהספרים והחוטמים ולשבת נכנס ברגעים האחרונים. היתכן הדבר, שבשנותיו האחרונות – שקע באהבת הממון וההבליים? השבח את דבקתו בירת האלוקים? תמחו החסידים, אך המשיכו לכבדו כבימים הראשונים.

והנה הגיע הזמן של החסיד להיפרד מהעולם ולעלות למרומים, לקחת את התורה והמעשים הטובים שצבר לעצמו רבות בשנים, ולתת דין וחשבון לפני שוכן מרומים.

באותם שעות ורגעים אחרונים, פנה לאחד מרעיו החסידים: "ט"ס היפרדי מכס רעים יקרים – אגלה את אוזניכם בסודותיי הכמוסים שלא תהיו חלילה חושדים בכשרים. דעו! כי למרות מנהגי כל השנים למעט במלאכה, ולהרבות בעבודת האלוקים, שרתה הברכה במסחר הבדים וצברתי די סכף לימים הנותרים, ואת כל רוחי מכריכת הספרים הייתי מפזר לעניים ואביונים. עשיתי לילות כימים, ואף ערבי שבתות ורחגים – למען אחי שלעזרתי הם זקוקים, לפרנסם ולתמכם סתור, ולכן עבדתי קשה לילות וימים".

שמעו החסידים את סוד הדברים, ולמדו פרק בהלכות חברים, לדון לכף זכות תמיד צריכים, כך לא נכשלים לחשוד בכשרים המרבים בסתר – בצדקות וחסדים גדולים.

מן הספר החדש: ישיבון העתידים | מנצלים את חדש אלול

ילדים יקרים ! נמצאים אנו בחדש אלול, חדש זמן שאנו מתכוננים בימים אלו לקראת יום הדין הקרב ובא. הבה ונחשב – אם חלילה יש לאדם משפט קשה מאוד – כמה הוא היה מתאמץ ומשתדל לפני המשפט – לשכר סגורים טובים לזכות במשפט.

ואם חלילה יש לאדם משפט של חיים, כמה הוא לא היה נח לפני המשפט – הוא היה עושה הכל – כדי לחפש עוד סגוריה, עוד למוד זכות בקדי שייצא זכאי במשפט.

וכעת, שאנו עומדים לפני המשפט של ראש השנה, שנה משפט של חיים – כמה יש לנו להשתדל למצא זכויות, עוד ועוד מעשים טובים, הכל בקדי שנהגה במשפט לחיים טובים.

היה זה החסיד רבי משה ירוסלבסקי שהיה בעל צדקה גדול, הוא היה תורם את הסעודות בראש השנה לאלו שבאו להתקבץ לקבוצת הקדוש באומן. והיה אומר: שהוא מבקש מהשם יתברך שיתן לו פרנסה בשפע בכל ימות השנה שייספיק לו גם עבור כל חדש אלול, כדי שיוכל בחדש זה לעסק רק בתורה ובתפילה, ולהיות פנוי עבור ארגון הסעודות בזמן הקבוצת באומן, ולא לעסק לפרנסתו. ואכן זכה לכך, וכל חדש אלול שלו היה פנוי רק לתורה ותפילה, וחסדים.

גם אנו נראה שחדש אלול יהיה פנוי – לחטוף מה שיותר זכויות ודברים טובים – בתורה ובתפילה, בחסד ובכל המצוות, ונזכה במשפט הגדול – שיהיה לנו שנה טובה ומתוקה אמן.

נלמד להעריך
ולשמוח בכל
מצוה – קטנה
בגדולה –
משכר מצות
שילוח הקן
הנלמד
מפרשתנו...

זוית ראיה <<